

NAŠA MOČ

GLASILO
SLOVENSKEGA
DELAVSTVA

Izhaja vsak

petek.

Uredništvo in
upravnništvo v
Kopitarjevih ulicah
št. 2.

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 3.—
pololetna . . . „ 1.50
četrtna . . . „ 0.75
Posam. št. „ 0.10

Štev. 40. V LJUBLJANI, dné 4. septembra 1908. Leto III.

Srčno naprej!

V Trstu izhaja letos socialno-demokratski tednik »Delavski list«. Med slovenskimi socialno-demokratskimi listi je najboljši: pravilna, poljudna slovenščina, živahen je in daleč prekaša tako glede na kakovost, kakor tudi na vsebino »Metuzala« slovenskih socialno-demokratskih listov, »Rdeči Prapor«. A ni naš namen, da ga hvalimo in priporočamo. Saj smo si z njim načelni nasprotniki. Navajamo ga zgolj zato, ker je v svoji odkritosti povedal nekaj kar sicer vse vé, a socialni demokrati tega navadno ne priznavajo. V svoji zadnji številki namreč piše v članku: »Socialno-demokratska stranka na Nemškem«:

»Vsem nenemškim sodrugom prihajajo gotovo sline v usta, ko čitajo te številke, posebno pa nam slovenskim socialistom, ki smo v tem oziru še zelo, zelo zaostali. Vsekakor pa upamo, da bo to poročilo našim sodrugom v zgled. Iz tega naj se nauče, da ni nikdar zadosti agitacije, nikdar zadosti izvršenega dela. Tudi pri nas se je začelo gibati, zato pravimo sodrugom: Na delo! Na delo, da bodo tudi naša poročila veselejša nego so dandanes. Posebno je pa dolžnost naših sodrugov razširjati svoje delavsko socialistično časopisje.

»Delavski list« torej odkrito priznava, da na Slovenskem socializem ne napreduje tako, kakor sami želijo. Priporoča sodrugom, naj širijo svoje delavsko časopisje. Zaradi lepšega pa pristavlja, da se je tudi pri nas začelo gibati, to je med socialnimi demokrati. Ker je list še mlad, mu povemo, da se rdeči že dolgo časa gibajo, samo posebno daleč ne pridejo naprej. Vsekakor pa bodi danes tudi od naše strani povedano našim bralcem delavcem in delavkam, naj velja tudi za nje, kar je zapisal »Delavski list« socialnim demokratom:

»Posebno je pa dolžnost naših sodrugov razširjati svoje delavsko socialistično časopisje.«

To stoji, da naši somišljeniki in somišljenice glede na razširjanje našega delavskega časopisja store premalo. Vemo, da naše delavstvo veliko čita, a ravno delavskega časopisja ne. Ej, toliko izgovorov se dobi, ko se gre za naročitev delavskega lista. Seveda, izgovor je dober vsak, samo da ni treba šteti treh kronc za list na leto.

Vse se naroča, čita in plača. Samo delavski list se čita, ne naroča pa ne. So častne tisočere izjeme, a dobe se ti že taki nergači v delavskih krajih, ki naravnost odvrčajo delavstvo od naročitve delavskih listov. Lahko bi jih navedli z imeni, pa nočemo. Kratkovidnost in zaslepljenost takih nergačev se bo že še maščevala.

Delavstvo bi se moralo učiti požrtvovalnosti za delavsko časopisje ne od socialne demokracije, marveč od naše slovenske duhovščine. Nismo ji vsiljevali našega lista, pa je tako naročena nanj, da klobuk doli pred njeno požrtvovalnostjo, dasi dobro znamo, koliko denarnih žrtev nosi naše slovensko svečeništvo.

Priporočali bi našemu delavstvu, naj glede na požrtvovalnost posnema našo duhovščino.

Naš list izhaja zdaj tretje leto. Res da izhaja, a tak pa le ni, kakršen bi moral biti. Uredništvo ni krivo. Naše delavstvo je vzrok, da naš list ni tak, kakršen bi bil lahko in kakršen bi pravzaprav moral biti.

Premajhen je, zato ne more nikakor zadovoljiti v vsakem oziru naših delavskih organizacij. A več gradiva ne moremo nuditi našim bralcem in bravkam, če ne poskrbe za večje število naročnikov in naročnic.

Agitacija in zopet agitacija. S tremi kronami na leto ne bo nihče zabogatel. A če se spravijo na agitacijo za naš list vsi naši naročniki in naročnice, mu lahko podvoje število naročnikov. Korist bi pa imelo le delavstvo, ker bi se list povečal in bi nudil več gradiva, kakor ga nudi zdaj.

Splošen štrajk kranjskega papirnega delavstva.

V nedeljo je imelo kranjsko papirno delavstvo tri shode. Položaj je neizpremenjen. Delavstvo stavlja tako, kakor je stavljal začeloma. V Vevčah se trudi ravnatelj, da zlo mi stavko. Leta od delavca do delavca in jih nagovarja na delo. Na Sorškem polju pa to pozikša Kopp in pa pazniki. Pričakujemo, da se delavci ne vsedejo na vabljava vabila fabriške gospode.

Shod v Sostrem.

V nedeljo, dne 30. t. m. je sklicalo »Slov. katol. delavsko društvo« v Ljubljani shod v Sostrem in sicer ob pol 8. uri zjutraj. Shod je bil dobro obiskan. Govoril je Iv. Nep. Gostičar o štrajku. Delavstvo se dobro drži v boju in je popolnoma solidarno. Hoče si priboriti neustraheno in nezlomljivo zmago.

Shod v Vevčah.

Popoldne v nedeljo se je vršil shod pri D. M. v Polju v »Društvenem domu«. Govoril je dr. poslanec Gostičar o stavki in da mora biti delavstvo solidarno.

Spokornik.

Spisal Lev N. Tolstoj. — Poslovenil Ivo Česnik.

(Dalje.)

»No, no,« je zagodrnjal mož. »Saj si hujša od egiptovskega Jožefa. Sramota! Kaka sramota? Svoje delo odpravljam pošteno. In če bi se zgodila tudi kaka nesreča, na cesto ne postavijo starega služabnika, pošljejo me v pokoj, greva k zetu. Seveda — kaj misliš stara — čas je, da pride Francka domov — Tonin je že kar na ognju...«

Stari se je nasmehnil... Silna ljubezen mladega sosedu do njegove hčere ga je veselila.

»Kar preveč ga draži,« je trdil in iztrkaval pipo, »ne piše mu, ne pozdravi, in ko je bil pred tremi meseci v Trstu, se mu ni skoraj pokazala... Pa to je vse iz ljubezni — le draži ga... Ali ji pišem, da pride?«

Žena je objela kolena z rokama in naslonila brado na kolena. Počasi je pregovorila:

»Kaj ji hočeš Pusti jo. Naveliča se še. Dvaj-

set let šteje. Če se omoži tako mlada, bo reva z otroci. Naj si le prisluži — naj vidi, kako se živi po svetu. Gospa jo ima rada, je ne pusti od sebe, gospod je dober.«

»Prisluži?« se je zasmel Možina. »Saj ima vedno nove obleke. Na ples in v komedije hodi... Kje bo prislužek?«

»Ne bodi siten, stari. Saj ji privoščiš sam rad. Obleke dobi od gospe. Če malo zapleše, se razveseli, saj hodi v poštenu družbi, s Kručevo Johano, saj veš.«

Možina je basal počasi pipo in grbančil čelo. Misel, ki mu je hodila večkrat po glavi, ko je stopal po tračnici, ga je motila zopet.

»Oh stara! Kaj pa, če se zmaliči Francka v Trstu? Saj veš. Štirinajst dni je bila tam, pa je pisala tako spakedrano pismo, da ga ni razumel nas nobeden. Podpisala se je Fani... tržaška voda; si, si, non capiseo sčavo...«

»Molči, molči stari... Saj piše, kar si jo bil oštel, pošteno po domače. Veš, da je punica brihtne glave, pa se je naučila hitro laško in je vesela, če se more skazati s svojim znanjem.

Le privošči ji to. Ko bo stara, bo sedela rada pri Toninu, kakor jaz pri tebi.«

Naslonila je glavo na moževo ramo. On je gledal v obraz žene, ki je živela isto življenje z njim, mislila iste misli. Kakor ona je ljubil črno-oko hčerko, kakor njene so se vrtele njegove misli bolj okoli nje kakor okoli sina.

Pred obema je bila zdaj preteklost. Bila je kakor miren potok. Brez strasti, brez burnih dogodkov. Petindvajset let je preteklo kakor sanje. Možina se je bil oženil in prišel na to njegovo prvo in zadnjo čuvalnico. Prvo leto jima je bilo malo bolj dolgčas, tako od rok do rodne vasi, tako daleč do cerkve. Posebno grozna je bila zima. Burja se je zaletavala v mlade drevesne nasade. Prigibale, stokale so smrčice, čer se je klanjal, upiral bor... Plesalo in vihralo je okoli čuvalnice, nagrinjal se je sneg in prva leta so zasvetila v tmjni velika volčja očesa, se je slišalo njegovo tuljenje... Grozne noči za mlado ženo, ko je čakala, trepetaje, sama, moža...

Dalje prtlj.

Na Sorškem polju.

Delavstvo goričanske in medvoške tvornice je zborovalo v nedeljo popoldne na Preski. Tvornica je poslala na shod nekega svojega pisarja, ki je hotel vsekakor na shod, dasi ni bil vabljen nanj. Mož se je precej oblastno obnašal, delavstvo je minila potrpežljivost in ga je zapodilo, da je tekel kakor zajec. Dobil je tudi nekaj bunk, ki naj jih pripiše svoji trmi. Na shodu se je delavstvo navdušeno izjavilo, da se ne uda in ne usede na vabe fabriške gospode. Ogorčeno se je obsodilo impertinentno norčevanje »Slovenskega Naroda« iz stakujočega delavstva.

Demonstracija medvoškega in goričanskega papirnega delavstva.

Po shodu na Preski so se uvrstili delavci in delavke v imponanten izprevod, ki je odkorakal mimo goričanske tvornice pred medvoško tvornico, od koder je korakalo delavstvo pred kolodvor, kjer se je razšlo. Demonstracija se je vršila v najlepšem redu. Delavstvo je prepevalo in klicalo »Živio štrajk!«. Priredilo je delavstvo demonstracijo, da pokaže fabriški gospodi svojo nezlomljeno moč.

Stavka v papirnicah. V Medvodah, Goričanah in pri D. M. v Polju traja stavka papirnih delavcev še vedno dalje.

Tovarniško vodstvo je hotelo začeti brezpogojno z delom dne 1. septembra. Delavstvo seveda brezpogojno ne gre v delo, ker bi si s tem dejalo na vrat vrv. Direktor in njegovi trabantje so lovili cel teden delavstvo in je spravljal v delo. Posluževali so se pri tem poslu raznih strahov. Tako so odpovedali stanovanje delavcem v tovarniških hišah. Pokazali so pri tem veliko spretnost. Najprvo so hoteli da se preselijo delavci kar v 24 urah, pozneje so jim hoteli dati 3 dni odloga in konečno so zahtevali da se izselijo v osmih dneh. Gospodom torej niti tozadevni zakon ni znan. Šele sodišče jih je moralo poučiti oziroma jih je bode še poučilo o tej zadevi. Tudi mogočnost direktorjev ima gotove meje. Delavstvo pridno prireja shode in posvetovanja, ter straži tovarne. V nedeljo, ponedeljek in v torek je bilo vse na nogah, posebno v torek, ko je hotel ravnatelj zlomiti delavsko zvezo. Delavstvo je stalo pred tovarnami. Žandarji so patrolirali v zelo pomnoženem številu, brez da bi imeli priliko poseči mej strajkojoče. Vlada je vgoren red po vseh krajih. Le v Medvodah oziroma v Goričanah so aretirali dve osebi in sicer jednega »nemege« ko je s kričanjem kalil nočni mir, s tem da je zavalil po cesti jabolko in pri tem nekako zakričal. Drugega pa samo zato, ker je opominjal fante naj bodo mirni. Koliko slave si je pridobila s tem žandarmerija ne bomo preiskovali. Nekdo je piscu teh vrstic rekel sledeče: V Medvodah in Goričanah delajo šum žandarji, če bi teh ne bilo, bi bilo vse mirno. Velika straža pomenja pač slabo vest. V nedeljo popoldne so v Preski spodili nekega pisarja s shoda, ki je bil poslan od Kopa da mu poroča kaj se na shodu govori. Možič je moral teči, to naj mu bode v opomin da naj nikar ne špijonari.

Da se je stavka začela je zakrivilo vodstvo tovarn v Medvodah in Goričanah, ker ni hotelo slišati prošnji delavstva.

Da je delavstvo tudi o tem prav sodilo, da je Kopp bil vedno proti izboljšanju plač in lepšemu postopanju, se ravno sedaj kaže resnica. Ravnatelj v Vevčah, Kopp v Goričanah in nazadnje še neki Pohé bi pač lahko poročali nepristransko o resnični situaciji.

Toda ti gospodje vidijo vse narobe, kakor bi bili ubegli od indijanskega rodu »Rudečega bika«.

Delavstvo je dne 1. septembra pokazalo, da je laž ona govorica, ki so jo trosili fabriški podrepniki, da je dve tretjini delavstva za brezpogojno delo. Direktor je zaradi tega baje stresel svojo jezo nad nekim stolom, ki ga je razbil in pa nad lastnim klobukom, ker mu je šel menda pregloboko čez pamet. Toda naj gospodje razbijajo stole in mečejo ob tla klobuke kolikor hočejo, delavstvo jim ne bode šlo na lim. Naravnost škandalozno je, da tako podjetje, kot je »Leykamova družba« pusti na ta način postopati s svojim delavstvom. Menda tuja nemškonaacionalna gospoda meni, da je slovenski delavec na svetu samo zato, da dela nji tlako. Toda tega vkljub pisavi »Slov. Naroda« ne bo. Naše slovensko delavstvo se je vzbudilo in noče biti več suženj, temveč jednako vsem drugim stanovom.

Dobro pri tej stavki je tudi to, da so ljudje spoznali, kedo je tudi doma njih prijatelj. V Medvodah in Goričanah molzejo liberalni oštirji ondoto delavstvo, sedaj pa nekateri prav pridno zabavljajo. Naj le! Delavstvo to vidi in se bo

tudi potem ravnalo. Somišljenike pa prosimo, da podpirajo stavko z obilnimi prispevki, ter s tem pomagajo svojim rodnim bratom.

»Slovenec« piše. Splošna stavka kranjskega popirnega delavstva traja dalje. Delavstvo ni šlo na led Taussigovi fabriški gospodi. Nečuvstvo pa je že, kako blati »Slovenski Narod« pošteno delavstvo. V ponedeljek piše: »Znana je sirovost in podivjanost v Preski in okolici. Odkar je pa bilo ustanovljeno katoliško izobraževalno društvo v Preski in odkar se je pričela stavka v papirnicah, so razmere neznosne, človek ni več varen svojega življenja«. — V nedeljo, 30. t. m. je sklical Gostinčar v društvenem domu v Preski shod. Na ta shod je hotel tudi iti tovarniški uradnik gosp. M. Vagaja, ki je dober narodnjak. Komaj pa je prišel do društvenega doma so planili zborovalci kakor divjaki po njem in gotovo bi ga ubili, ko bi jim ne ušel. Ljudi pobijati ter jih ob belem dnevu na javni cesti napadati, to so torej, gospod »Pomarančar«, sadovi vašega katoliškega izobraževalnega in deviškega društva«. Vagaja piše v pisarni. Na shod je bil poslan, da porača tovarniškemu vodstvu. Pooblastila, da se pogaja z delavstvom, ni imel. Preški gospod župnik ga je opozoril, naj ne gre na shod. Mož se je pa vedel zelo oblastno. Delavstvo je to razjezilo in zapodilo ga je, da je bežal. Če bi bil pameten, bi bil ubogal župnika, nič bi se mu ne zgodilo, kakor se ni nič pripetilo ob delavskih demonstracijah po shodu v nedeljo in ponedeljek popoldne, dasi je delavstvo demonstriralo pred fabriško gospodo in pred Koppom.

Dne 1. septembra je bil takozvan »kritičen dan« za stavkujoče delavstvo v Vevčah in Medvodah. Uradniki so storili vse, da bi spravili ljudi brezpogojno v delo. Dobilo se je nekaj neznačajnežev, ki so pri tem pomagali direktorju in uradnikom. Celo noč je bilo delavstvo na straži. Čete žandarjev so stražile, ne da bi imele povod nastopiti. Delavstvo se je vedlo dostojno in mirno, ter pokazalo, da si ne da zlomiti stavke.

Vse drugačne volje pa je bil ravnatelj v Vevčah. Ta mož, ki meni, da delavstvo ne sme imeti svoje volje, se je baje grozno jezil. Pravijo, da si je jezo ohladil nad nekim stolom in svojim klobukom. Ubog stol je polomljen in ga čaka menda še peč.

Ravnatelj bi bil veliko bolj storil, če bi bil nekoliko ogledal samega sebe. Na mestu tovarn v Vevčah, Goričanah in Medvodah so bili orožniki pod nadzorstvom častnikov in tudi okr. glavarstvo je poslalo komisarje.

Delavstvo vstraja in bode vstrajalo do zmage.

Izkaz darov za štrajkujoče delavstvo v Vevčah od 13. avgusta do 1. septembra 1908:
I. Stanonik, župan v Horjulu, 2 K. Neimenovan 1 K. Neimenovan 3 K. Zbirka naročnikov »Naše Moči« pri D. M. v Polju 1 K 80 vin. Trboveljska zbirka 46 K 79 vin. Neimenovan 2 K. Delavski Tovariš v Gorici 14 K 29 vin. Dr. Evgen Lampe 20 K. Zbirka tobačne tovarne v Ljubljani 91 K 31 vin. J. Gostinčar 1 K. Neimenovan pri D. M. v Polju 10 K. Podružnica »Prometne zveze« v Zidanem mostu 10 K. Cerar Franc v Stobu 2 K. Iz Šklandrovca 7 K. Stanonik, župan v Horjulu, 8 K. Zbirka »Strokovnega društva« v Idriji 14 K. Iz Zagorja 10 K. Neimenovan 20 vin. Zbirka G. F. K. 2 K. Germek Ivan, Trbovlje, zbirka 12 K 41 vin. Svetek 3 K. Neimenovan 3 K. »Naša Moč« 23 K 76 vin. Zbirka Jesenice (na shodu na Javorniku 13 K 10 vin., društven večer 13 K 70 vin., Strokovna komisija 10 K, Strok. društvo 10 K) 50 K. Skupaj 338 K 56 vin. — Za vsa ta darila se najtopteje zahvaljemo in prosimo sotrpine in prijatelje delavstva, da se nas obilno spominjajo. — Štrajkarski odbor v Vevčah.

Tobačno delavstvo.

»Podporno društvo tobačnih delavcev in delavk« priredi dne 13. septembra t. l. romanje na Brezje in sicer po sledečem redu: Vožnja tja: Odhod iz Ljubljane drž. kolodvor ob 6. uri 4 min. zjutraj; prihod v Vižmarje ob 6. uri 13 min. zjutraj; odhod iz Vižmarjev ob 6. uri 15 min. zjutraj; prihod v Otoče ob 7. uri 25 min. zjutraj; odhod iz Otoč ob 7. uri 26 min. zjutraj; prihod v Lesce ob 7. uri 43 minut zjutraj. — Po vratek zvečer: Odhod iz Lesce ob 6. uri 40 min.; prihod v Otoče ob 6. uri 56 min.; odhod iz Otoč ob 6. uri 58 min.; prihod v Vižmarje ob 8. uri 10 min.; odhod iz Vižmarjev ob 8. uri 12 min.; prihod v Ljubljano državni kolodvor ob 8. uri 21 minut zvečer. — Prosi se, da se pravočasno vsi zglase, do 11. septembra, potem je zaključek. Vožnja stane 1 K 90 vin., preostanek se dene v bolniško blagajno. — Zaradi prepozno rešene prošnje z dne 30. avgusta se

preloži vlak na dne 13. septembra. Vabijo se uradniki, delovodje, pazniki in splošno vse delavstvo. Natančni spored se objavi.

Rudar.

Rudarska konferenca

se prične v nedeljo ob 10. in ne ob 11. uri dopoldne, kar naj blagovolijo vzeti na znanje delegati naših rudarskih organizacij.

Zagorje ob Savi. Nesreča za nesrečo se dogaj pri našem rudniku. Ni še dovolj pozabljena, kar pretrese človeka druga. Dne 23. avgusta dohitela je žalostna smrt v jami družinskega očeta Gregorja Lavrač. Takoj v jutro, ko je prišel na šilt, vjeli so ga hunti in ga tako pritiskali, da so mogli sesekati opore in hunta. Dne 28. avgusta je pa električni tok ubil mladoletnega fanta Leopolda Urana.

Prometna zveza.

Odbor podružnice »Prometne zveze« v Ljubljani uljudno naznanja, da je umrl dne 3. t. m. v deželni bolnici v Ljubljani Matevž Perčič. Pogreb bo v soboto, dne 5. t. m. ob 4. uri popoldne iz deželne bolnice na pokopališče k sv. Križu. Prosi se obilne udeležbe pri pogrebu. N. v. m. p.!

Za mesec avgust je treba plačati mrtvaščino za 13 slučajev smrti in sicer: 1. Ivan Grabner, Dun. novomesto. — 2. Marija Janel, Gleisdorf. — 3. Marija Friedel, Gleisdorf. — 4. Ivana Mayer, Waidhofen a. d. lbs. — 5. Marija Haselbacher, Matzleinsdorf. — 6. Norbert Ofenauer, Bregence. — 7. Lenart Thoma, Feldkirch. — 8. Franc Cajhen, Sarajevo. — 9. Ana Krautstorfer, Solnograd. — 10. Ana Obstmaier, Aigen. — 11. Peter Gruber, Solnograd. — 12. Aleksander Schuler, Sv. Anton. — 13. Ana Moser, Neumarkt-Kellhaun. — Plačati je torej 65 vin.

Odkrita beseda. Socialni demokrati pišejo, da hočejo meseca septembra zopet pričeti pasivno resistenco na železnicah, ker je potekla triletna doba, ki so jo sklenili z vlado. Boj bo menda letos še hujši, kot je bil l. 1905, ker socialni demokratje sami priznavajo, da se male koncesije, ki jih jim je dala takrat vlada, skoro prav nič niso izpolnile. Slabo izpričevalo za socialno demokratsko organizacijo, ko sami priznajo, da se je po njihovih pogojih poslabšalo marsikomur, posebno glede stanarine. Edino čuvajem se je nekoliko izboljšalo, pa tega niso dosegli in tudi ne zahtevali socialni demokratje ki so sklepali z vlado skrivne in nikomur kot voditeljem znane pogodbe. Za čuvaje je dosegel izboljšanje krščansko socialni poslanec Julij Prohaska, ko je odločno storil vse, da se, čuvajem izboljša. Vsi drugi pa se imajo za to, da se njihovo stanje ni prav nič izboljšalo ali pa še poslabšalo zahvaliti edinole socialno demokratskim voditeljem. Zato svarimo vse, ki lazijo za socialnimi demokrati, naj vse dobro premislijo, predno se podajo v boj. Mi nimamo nič proti boju, ako je pošten in smo vsak čas pripravljeni na skupen boj, a predvsem hočemo, da se dela odkrito in se ne sklepajo pogodbe po ljudeh, ki nimajo z železničarji drugega opravila, kot da žive od železničarskih žuljev. Naše poslance pa opozarjamo, da store v parlamentu vse, da se izboljša stanje železničarjem. Sedaj je še čas, morda ga kmalu ne bo.

O pomenu železničarskega stanu. Danes je prav malo ljudi, ki bi razumeli železničarski stan. Znano je sicer, da so železničarji čuvaji, strojevodje in sprevodniki; drugih panog železničarjev pa, ki opravljajo tudi celo odgovorne in težke službe po dnevi in po noči, pa ljudstvo ne pozna ali pa le takrat izve, kadar se zgodi kaka velika nesreča na železnici. Takrat se pač imenuje ta ali ona panoga železničarjev, nikdo pa ne vé, kako službo imajo ti ljudje in koliko odgovornost in trpljenje. In vendar čas tudi to prenese in tudi ta vrsta železničarjev se kmalu pozabi, ne da bi občinstvo vedelo, kakšno službo opravljajo in v kakih razmerah živijo.

Tu hočemo navesti iz zadnje zgodovine dva trenotka iz življenja železničarjev v bodrilo drugim železničarjem, da spoznajo vrednost in odgovornost svoje službe, pa tudi zato, da vidi širše občinstvo, kako odgovorno službo ima železničar, a plača njegova je proti tem naravnost majhna. Prvo poročilo je iz Londona:

Dne 15. avgusta je vozil brzovlak skozi Bradforda v London. Po istem tiru je vozil iz Londona osobni vlak. Na postaji Bradford sta se imela srečati. Že pred Bradfordom pa postane strojevodji osobnega vlaka tako slabo, da pade na tla. Kurjač se je bal za strojevodjo in pustil stroj v nemar, ki je vozil z vedno večjo hitrostjo.

Tudi na postaji Bradfort se vlak ne ustavi. Tu pa opazi premikač, da vozita vlaka po istem tiru drug proti drugemu. Urno skoči torej k zamenjaču in ga prestavi v trenutku, ko je privozil brzovlak na zadnjo križišče in bi moral zadeti v prvem trenutku v poštni vlak. To vse je bil le en sam trenotek, ki ga je porabil uslužbenec in vendar je v tem trenutku s svojo hladnokrvnostjo in premišljenostjo rešil več sto ljudi gotove smrti. Zdaj so pa na Angleškem zapovedali, da morajo biti pri stroju trije možje: strojevodja, kurjač in en za strojevodjo že izkušen kurjač kot rezerva za vsak slučaj. To je pač hvalevredno.

Drug slučaj se je zgodil 22. avgusta letos v Galiciji, ko je le odločnost in pazljivost strojevodja rešila mnogim ljudem življenje. Orientekspresni vlak iz Lvova v Krakov je vozil po istem tiru proti tovarnemu vlaku. Sto metrov predno bi morala pa vlaka skup udariti, je pa strojevodja opazil nevarnost. Urno je odprl proti paro. Vlaka sta sicer trčila skup, stroj se je pokvaril in tudi par oseb je bilo lahko ranjenih, ubit pa ni bil nikdo. Strojevodja je torej po noči in celo težki službi še pravočasno rešil potnike gotove smrti, železnici pa prihranil milijone.

Otvoritev novih železniških prog leta 1907. V avstro-ogrski monarhiji se je lansko leto otvorilo 387.734 km novih železnic (proti 1.312.655 km leta 1906). Od novih prog odpade na Avstrijsko 124.104 km in na Ogrsko 263.630 km.

Okno v svet.

Svarilo. V Zlati Pragi se je vršil te dni IV. češki katoliški shod ob ogromni udeležbi, ki je napravil velikanski vtis. Največji vtis so pa napravili slovaški sinovi, ki so prihiteli na shod čeških katoličanov v lepih slovaških narodnih nošah. Na zborovalce so pa najbolj vplivale prekrasne besede, ki jih je govoril praški kardinal nadškof Skrbenski. Med drugim je naglašal kardinal: »Predvsem edinstvo! Ne išči mo, kar nas cepi, ampak kar nas spaja. Ako bi v katoliškem taboru vznikel razdor, tertius gaudens bi bil naša neprijateljica.« Zakaj to navajamo? Za to, ker nekateri ali prav za prav en sam v našem taboru iščejo, kar nas cepi in ne kar nas spaja. A preveč bi bilo, ko bi se reklo, da se išče, kar nas cepi, marveč nalašč iščejo, da bi nas razcepili. Zadnja »Mladost« objavlja izpod peresa F. T. (Fran Terseglav?) oster članek: »Da se razumemo!« Članek brani mladeniško organizacijo, ker se je javno proglašalo, da je »mladeniška« organizacija predpriprava k popolnejši »Marijini«. Mi ljubimo obe organizaciji. Zato obžalujemo, da je nekdo našel dlakocepavi izgovor in neposredno napadel mladeniško organizacijo. Ko se je gradil temelj zdaj že veličastnega S. K. S. Z. izobraževalnega posloja, smo popolnoma jasno in odkrito vsi naglašali, želeli in slovesno proglašali, da mora ostati »Marijanska« kot taka samostojna, a člani naj pristopijo v samostojne slov. kršč. izobr. organizacije. Čemu iskati povod cepljenju, čemu žaliti in zapostavljati našo mlado, tako lepo procvitajočo mladeniško organizacijo, ko je bilo že pred leti natančno v najlepšem soglasju z zastopniki »Marijanske«, začrtano skupno delo »Marijanske« in »S. k. izobraževalne«. Neumnost, da cepi nekdo tako rad dlako napravlja nepotreben prepir in razburja kri v naših vrstah. »Ljubljana«, članica S. K. S. Z., priredi dne 13. t. m. v Ljubljani slavnost, na kateri se nastopi v narodnih nošah. Želelo se je, naj bi prišle na prireditev dekleta v narodnih nošah. Edini slov. cerkveno-politiški list prinaša cel članek »Svarilo«, ki se konča: Narodni obleki sami po sebi nikakor nismo nasprotni, ampak nasprotno; pač pa vsako skazovanje in s tem družene nevarnosti škodujejo notranjemu življenju! Po »Svarilu« naj bi se vse narodne noše lepo zaprle v staronarodne škrinje, pa bi bilo prav. Nočemo se prav nič norčevati, dasi bi se lahko, ker končno je izkazovanje tudi najpreprostejša diletantska predstava. Obžalujemo le, da se tako zvito izkušajo cepiti naše moči. Cepiti in vsako stvar prerešetati skozi tisoč sit in jo ogledovati skozi milijon temnih očal, je otročje. S protialkoholnega bojišča imamo za to žalosten zgled. Če smo odkriti, smo doživeli protialkoholiki na Slovenskem pošten poraz. Gibanje se je lepo pričelo. Priznavala se je potreba protialkoholnega boja, vse, a napadali so se abstinenti. Posledica je, da lahko zdaj našteješ slovenske abstimente na prste, ko nas je bilo že nad sto. Dlakocestvo ne bo koristilo naši stvari. Najbolj pa obžalujemo, da je pričel netiti razpor slovenski cerkveno-politiški

list. Vsakdo ima najbolj rad svoje dete. Razumemo. A oni, ki je stal ob zibelki tako »Marijanske« kakor naše »Izobraževalne« na vodilnih mestih in ki je preživel ves dosednji boj slov. katoličanov, bi se moral vsaj naučiti, da neumnostno izzivanje lastnih pristašev škoduje sveti skupni stvari, za katero se vsi neustrašeno borimo. Ali ni svobodomiselcev na Slovenskem? Cerkevno-politiški listi drugod ne delajo na razpor v lastnih vrstah, kakor to zdaj že dosledno dela edino cerkveno-politiški list.

Lepi uspehi industrije železnine v Avstriji. Po najnovejših poročilih z Dunaja so letošnji uspehi železninske industrije v Avstriji in to posebno na Češkem, jako ugodni. Tako izkazuje »Praška industrijalna družba za železnino« za dobo od prošlega julija do aprila letošnjega leta dobiček, ki je za celih 800.000 K večji od dobička istrega razdobja v preteklem letu. Tudi »češka montanska družba« zaznamuje 50.000 K več dobička kot v prošlem letu. Značilno je, da se je v zadnjem letu prodalo za okroglo 150.000 kvintalov več predmetov iz kovanega železa nego v preteklem in da je n. pr. prej omenjena »Praška industrijalna družba« za nad 200.000 kvintalov neobdelanega železa v Nemčiji in Angliji prodala. Naravno je, da dobo češke delniške družbe železninskih podjetij delničarjem letos delile mastno povišane dividende. Delavcem pa le ne zvišajo plač.

Kartel usnjarijev v Avstro-Ogrski. Na Dunaju se je sklenil kartel, ki je velikega pomena za trgovino z usnjem, posebno z usnjem za obutalne podplate. V ta kartel so se združili vsi veliki tovarnarji usnja Avstro-Ogrske, ki predstavljajo približno 80 odst. cele usnjarske produkcije p monarhiji. Le-ta produkcija je silno velika in vsled tega tudi trgovina z usnjem v Avstro-Ogrski državi velepomembna in izvanredno razvita; posebno v Avstrijski polovici je usnjarska produkcija izredno velika in se tu na teden obdela okoli 300.000 celih kož, dočim jim Ogrska producira do 10.000 na teden, tako da se ceni skupna produkcija v obeh državnih polovicah na okroglih 80 milijonov kron. Od teh 80 milijonov kron bo odslej 80 odstotkov vezanih na kartel, katere številke nam najbolj jasno kažejo važnost te najnovejše industrijalne združitve. Namen imenovanega kartela je, urediti ter omejiti avstro-ogrsko usnjarsko produkcijo, ne pa morda znižati cene produktom, gre se torej za velikost produkcije, ki naj se uravna in prilagodi potrebi konzuma, ne pa za cene, ki naj ostanejo dosednje. Vse v usnjarski kartel združene tvrdke bodo prodajale svoje proizvode izključno le po dveh neodvisnih konzorcijih, ki bodeja izvrševala ta posel pomisljiskim potom ter imela po en sedež v Avstriji, oziroma v Ogrski. Eksport v Bosno bo oskrboval izključno le ogrski konzorcij. Velike dobičke bo prinašal ta kartel brezdvomno usnjarskim engrosistom, ki bodo odslej lahko nabavljali svoje zaloge neposredno pri konzorcijih, da jih potem razpečajo tovarnarjem obutal ter detajlnim odjemalcem, dočim so ti odjemalci na drobno kupovali direktno pri velikih tovarnarjih rsnja, ne meneč se za engrosiste. Kartelarna konzorcija dosta čez mesec dni bržkone že delovala.

Mladinska oskrba. Zdaj se po celem svetu zelo zanimajo za mladino. Ločimo lahko skrb za mladino v tri velike skupine: skrb za mladino v okviru ljudske šole seveda z izključitvijo šolskega pouka kot takega, učnega načrta in šolskih iger, nadalje skrb za mladino, ki si že služi kruh in pa za mladino sploh. Seveda pridejo v poštev še druga vprašanja, ki jih pravzaprav ne moremo uvrstiti v kako navedenih skupin. Zdaj razmotrivajo pred vsem sledeča vprašanja o preskrbi mladine. Za šolsko mladež, ki še pohaja ljudske šole, zahtevajo prijatelji mladine sledeče: Vzgaјajo naj se duševno bolni otroci v posebnih pomožnih razredih. Mladina se navajaj na ročna dela in v gospodinstvu. Skrbi naj se za učila revnim šolarjem. Omogoči naj se nadaljni pouk revnim šolarjem. V moralnem oziru priporočajo, naj se seznanijo otroci s protialkoholnim gibanjem in naj se skrbi za otročja zavetišča. Zdravniki zahtevajo, naj šolsko mladino nadzirajo zdravniki osobito glede na zobe. Preskrbljeni naj bodo šolarji z jedjo, s kopeljo, skrbi naj se, da učenci skupno napravljajo pod nadzorstvom seveda potovanja in da goje šport. Šole v gozdih, počitniške naselbine okrepčevališča naj skrbijo za slabotne in bolehnne otroke. Glede na otročje delo se zahteva, da se mora določiti doba, do katere otroci ne smejo delati. Zahteva se obramba mladine na deželi. Učitelji naj sodelujejo pri obrambi mladine. Pri mladoletnih delavcih se zahteva,

naj se raztegne varstvo do 18 leta. Po postavi naj se razširi prepoved, katerih del naj ne opravljajo mladoletni delavci. Popolnoma se prepovedi mladoletnim nočno delo. Glede na nadaljevalne šole in vajence se zahteva, da morajo vsi obiskavati nadaljevalne šole, ki naj bodo tako urejene, da tvorijo bistven del pouka. Mladina naj se po nadaljevalnih šolah vzgoji za sposobne državljane. Po nadaljevalnih šolah bode obvezna telovadba in pa pouk o zdravju. Vzgoje naj se učitelji za nadaljevalne šole. Izven nadaljevalne šole pa bode za vajence preskrbljeno, da so povsod vajenški domovi in zavetišča, društva vajencev, ljudske knjižnice in ljudske visoke šole. Negujeta naj se tudi družabnost in pa šport. Postava naj skrbi za splošno varstvo, ki naj ne izjema nezakonskih otrok. Poostre naj se postave glede na grdo postopanje z otroci in z mladoletnimi. Poviša naj se starost za kaznovanje glede na zlorabo mladine v spolnem oziru. Za zanemarjeno in kaznovano mladino naj se uvede v društvo in naj se skrbi za nje po vzgoji. Obsodi naj se zanemarjena mladina pogojno in naj se izvršitev kazni odgodi. Za mladino naj se vpostavi poseben kazenski red. Jako močna struja prijateljev mladine zahteva, naj se uvede obvezna šolska dolžnost do 15. leta. Po dokončanem 15 letu naj bi pa obvezno obiskovala šolska mladina triletno obvezno nadaljevalno šolo.

Občinska socialna politika in düsseldorfski katoliški shod.

Na letošnjem shodu nemških katoličanov se je zelo naglašala potreba zdrave socialne občinske politike. Pri davkih naj se občine ozirajo pred vsem na revnejše občane. Občine naj negujejo strokovne in nadaljevalne kakor tudi ljudske šole. K preskrbi ubogih naj priklopi občina tudi dobrodelna društva in osobito ženske. Vzorno naj skrbijo mestne občine za mestne delavce in nastavlence. Vsa skrb naj se obrača na stanovanja in na javne zdravstvene razmere. Skrbi naj se za brezposelne. Obrt naj se pospešuje osobito pri oddaji del in s podporami obrtnim zadrugam. Občinski zastopi naj ustanove socialne komisije, v katerih naj imajo zastopnike vsi stanovi.

Kaj je modernizem? Zadnji čas vse svobodomiselstvo divja, ker je obsodil papež modernizem. In kličejo pa rjovejo: Katoličanstvo nasprotuje kulturi, ni sprave med modernim svetovnim naziranjem in katoličanstvom. Papeštvo se je povrnilo v svojem boju proti modernizmu nazaj v temni srednji vek in je izključilo iz cerkve z drakoničnimi sredstvi najplemenitejše duhovne. Kaj pa je modernizem? Modernizem hoče sprijazniti vse verske nauke z modernim svetovnim naziranjem. Verske nauke hoče prikrojiti modernemu naziranj. Morebiti so dobro mislili, dejansko so pa poiskovali izpodkopati krščanstvo. Modernistom moramo očitati, da uničujejo temelj vere in napadajo v bistvu katoličanstvo s svojim naukom o razvoju. Temelj katoličanstva je, da živi Bog, ki se nam je razodel, nam govoril in zapovedal, da moramo živeti tako, kakor je zapovedal. Ker so modernisti nasprotovali navedenim temeljnim resnicam katoličanstva, jih je papež obsodil.

Obrekovanje katoliške duhovščine.

Liberalni in socialno demokratski listi so pred nekaj meseci napadali katoliško duhovščino, češ da je bil v Šrobenhavznu na Zgornem Bavarskem neki zmurnen rokodelski pomočnik pokopan kakor samomorilec, ker ni bil nihče, ki bi plačal duhovnika. Ves svobodomiselni časnikarski gozd je pa nesramno lagal. Zmurnjen rokodelski pomočnik je bil cerkveno pokopan, duhovnik je imel kratek nagrobni govor, tudi zvonovi so zvonili.

Laži o papežih. Svobodomiselno časopisje od časa do časa ponavlja že nešteto krat ovržene laži o katoliški cerkvi in o papežih. Jako radi obnavljajo izobčilno besedilo starih časov in trde, tako in tako je pisal kak novejši papež ali pa cerkven shod. Nedavno so objavili besedilo prokletstva, ki naj bi je bil objavil papež Pij IX. o kralju Viktorju Emanuelu, ki je papežu uropal Rim. Resnica pa je, da papež Pij IX. ni nikdar izustil prokletstva, ki mu ga podtika svobodomiselno časopisje. Viktor Emanuel celo ni bil nikdar zaradi ropa cerkvene države imenoma izobčen iz katoliške cerkve. Nasprotno je res. Ko je Viktor Emanuel zasedel Rim, mu je pisal Pij IX. očetovsko svarilno pismo, v katerem ga je ob koncu celo blagoslovljal. In ko je ležal Viktor Emanuel na smrtni postelji, je poslal h kralju lastnega izpovednika Marinellija, ki je imel vsa pooblastila, a ga niso pustili k umirajočemu kralju.

Dopusti mestnim delavcem. Občinski svet v St. Johannu je sklenil, da dobe vsi mestni delavci letni dopust 5 dni, če so že eno leto v mestni službi in ki imajo mesečno plačo.

Četrti shod čeških katoličanov se je vršil tedni velikanski shod čeških katoličanov. Slavnostnega izprevida se je udeležilo 10.000 do 12.000 vseh. Na shodu čeških katoličanov sta govorila tudi Slovenca dr. Janez Ev. Kren in dr. Breclj iz Gorice.

Moderna Ljubljana dobi novo, krasno poslopje. Slovesno se namreč blagoslovi 27. t. m. lepo, moderno poslopje »Katol. tiskarne«, ki tiska tudi naš list. Poslopje je lepo, praktično vrejeno. Prostori so zračni, svetli, z vsemi napravami, ki jih zahteva naš čas od delavnic glede na zdravstvene razmere. Za delavstvo so jako praktične kopelji.

Krasno je bilo dijaško zborovanje letos v Gorici. Veseli nas osobito, ker tako narašča število naše svetne inteligence. Seveda bi ne bilo napačno, da bi dijaki bili našemu listu poslali vabilo.

Ne pozabite na štrajkujoče delavstvo v Medvodah, na Goričanih in v Vevčah! Prireajte zbirke zanje!

Tovarna za stole

Franceta Švigeljna
na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko
izdeluje 2805 26-2

vsakovrstne stole
od preprostih do najfinejših po najnižjih cenah brez konkurence.
Ilustrovan cenik pošlje se na zahtevo za-
stoj in franko.

Delovke in delavci pozor!

Najcenejše
dežnike in solčnike
domačega izdelka
priporoča po najnižji ceni in najboljši kakovosti

Josip Vidmar
v Ljubljani
Pred škofijo št. 19, — Stari trg št. 4.
Prešernove ulice št. 4.
Popravila točno in ceno.

Cene brez konkurence!

A. Lukić
Ljubljana, Pred škofijo 19,
priporoča svojo
veliko zalogo izgotovljenih oblek za dame, gospode, dečke in deklice po najnižji ceni.
Solidna postrežba!

Ustanovljeno leta 1862.

Milko Krapeš urar
Podružnica Resljeva cesta št. 2 v Ljubljani
Prej g. Jos. Černe.
Jurčičev trg št. 3, pri železnem mostu
priporoča svojo bogato zalogo
zlatih, srebrnih, tula- in nikelnastih ur, verižic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in prstanov
Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro.
Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam izredno veliko svojo zalogo **fournitur**.
Glavno zastopstvo za Kranjsko zaloga strun za nihalne ure v vseh dolžinah in debelostih.
Slovenske plošče za gramofone, kakor tudi gramofone in igre.

Ustanovljeno leta 1845.

JOS. REICH
Edini zavod
za kemično čiščenje obleke ter zastorjev, barvarija in likanje usnja

Poljanski nasip — Ozke ulice št. 4.

Sprejemališče
Šelenburgove ulice št. 3.
Postrežba točna. Solidne cene.

Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernove ulice 9
priporočata
svojo največjo zalogo zgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke in

novosti v konfekciji za dame.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufaktorni trgovini:

Češnik & Milavec
(pri Češniku)

Špitalske ulice Ljubljana Lingarjeve ulice

v kateri dobite vedno v veliki izbiri **najnovejše blago**
za ženska in moška oblačila.
Postrežba poštena in zanesljiva. Cene najnižje.

AUSTRO-AMERICANA

Potniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in zanesljivo potovati naj se obrnejo na **Simona Šmetelca**
v Ljubljani Klečevske ulice 26.
Vsakovrstna Pojasnila daje se brezplačno.

Ivan Podlesnik ml.
Ljubljana - - - Stari trg št. 10

Priporoča svojo trgovino s klobuki in čevlji

Velika zaloga Solidno blago Zmerne cene